

University Farmers' Market

ตลาดเกษตรกรในมหาวิทยาลัย

นางสาวขวัญกมล สระทองฮ่วม¹, นายธีระยุทธ พงศ์เลิศฤทธิ์²
นักวิชาการเกษตร ชำนาญการ¹, นักวิชาการเกษตร ชำนาญการ²
สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม กำแพงแสน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Credit : <https://allabout-japan.com/en/article/11153/>

Farmers Market at UNU ได้รับการยกย่องจาก เว็บไซต์ All About-Japan.com ให้เป็น “ตลาดเกษตรกรที่เจ๋งที่สุดในโตเกียว : เป็นชุมชนที่ยั่งยืนที่มหาวิทยาลัยสหประชาชาติ” (All About-Japan.com, 2023)

Credit : <https://allabout-japan.com/en/article/11153/>

University Farmers' Market หรือ ตลาดเกษตรกรในมหาวิทยาลัย เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั่วโลก อาทิ ในเอเชีย ประเทศญี่ปุ่นในโตเกียว **Farmers Market at UNU** (United Nation University) เกษตรกรขายสินค้าจากแปลงเกษตรโดยตรง จำพวกพืชผัก ผลไม้สด-แห้ง-ดอง ไข่ เห็ด ดอกไม้ สมุนไพร ชา อาหารแปรรูป แยม ซอส ครีมสลัด ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ไม่ไกลจากกรุงโตเกียว และได้รับรองมาตรฐาน รวมทั้งทีมผู้จัดตลาด มีการจัดเวิร์คช็อปโดยผู้จำหน่ายสินค้าให้กับผู้ที่สนใจและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกามีด้วยกันในหลายมหาวิทยาลัย อาทิ ในรัฐยูทาห์ **University of**

Utah Farmers Market ที่เชื่อมโยงกับเกษตรกรผู้ผลิต ช่างงานฝีมือ เพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบที่ดีต่อสุขภาพของนักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ซึ่งช่วยให้คนภายในมหาวิทยาลัยสามารถเข้าถึงอาหาร ผลผลิต ขนมอบ งานศิลปะและอื่นๆ ในท้องถิ่น เช่นเดียวกันในรัฐนิวเจอร์ซีย์ **Princeton University Farmers' Market** ที่เริ่มตั้งแต่ปี 2550 โดยกลุ่ม Greening Princeton ที่เป็นองค์กรนักศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและมีอาสาสมัครจากกลุ่มเป็นผู้ดูแล ทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยและชุมชนท้องถิ่นสามารถซื้อพืชผักผลไม้สดที่ปลูกในท้องถิ่นและสินค้า

อื่นๆ จากเกษตรกรในพื้นที่และผู้ประกอบการท้องถิ่นที่ใช้แนวทางในการปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้โดยตรง เช่น ผลไม้และผักออร์แกนิก น้ำผลไม้สกัดเย็น น้ำผึ้ง ขนมอบที่ผลิตในท้องถิ่น เนยถั่ว แซนวิชและสลัดออร์แกนิก ขนมอบไร้กลูเตน และอื่นๆ อีกมากมาย

นอกจากนี้ยังมีมหาวิทยาลัยทั่วโลกที่ติดอันดับ QS World University Rankings อีกหลายแห่ง มีการเชื่อมโยงกับเกษตรกรผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการท้องถิ่นในการจัดตลาดเกษตรกรภายในรั้วมหาวิทยาลัยเพื่อนำวัตถุดิบ สินค้าที่มีคุณภาพมีมาตรฐานส่งมอบให้กับคนในมหาวิทยาลัยรวมทั้งชุมชนโดยรอบ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) อาทิ UMMC Farmers Market (University of Maryland Medical), Stanford University Farmers' Market, Farmers' Market at Harvard, Lancaster University Farmers Market, University of Birmingham Farmers' market, Cambridge Harvard University Farmers' Market เป็นต้น

ในประเทศไทยตลาดเกษตรกรในมหาวิทยาลัยที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อาทิ “**ตลาดเกษตร ม.อ.**” โดยคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เริ่มตั้งแต่ ปี 2544 เปิดทุกวันจันทร์-ศุกร์ มีความโดดเด่นของแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร อาหารสะอาด เป็นผลดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค ได้รับความนิยมจากประชาชนที่สนใจในการบริโภคอาหารปลอดภัย “**มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ช่วยเกษตรกร เกษตรกรช่วยผู้บริโภค**” หรือที่เรียกว่า “**ตลาดนัด KU USR**” โดยสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม กำแพงแสน บูรณาการร่วมกับคณะ สำนักต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน เริ่มตั้งแต่ปี 2564 ในช่วงสถานการณ์ระบาดของ COVID-19 และได้พัฒนาระบบการให้บริการอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ปี 2567 ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในงานบริการวิชาการแบบให้เปล่าของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“ตลาดเกษตร ม.อ.” เปิดทุกวันจันทร์-ศุกร์
ตั้งแต่ เวลา 14.30 - 19.30 น.

“ตลาดนัด KU USR” เปิดทุกวันศุกร์ของเดือน
เวลา 10.00-15.30 น. โดยทุกวันศุกร์สิ้นเดือนหมุนเวียนไปจัด
ในพื้นที่ของคณะ/ สำนักต่างๆ

ตลาดนัด KU USR มีการดำเนินการใน 2 รูปแบบ โดย ① จัดตลาดในสถานที่ **ประจำ** ซึ่งเป็นจุดที่กำหนดไว้ มีการจำหน่ายพืชผักผลไม้สดที่มีคุณภาพหรือได้รับการรับรองมาตรฐาน เช่น GAP เกษตรกรอินทรีย์ SDPGs ฯ รวมทั้ง สินค้าแปรรูปอื่นๆ เช่น น้ำอ้อย น้ำมะพร้าว มะพร้าววนมสด ขนมบ้าบิ่น บะหมี่โฮมเมดเส้นหอม ฯ ในสถานที่ที่กำหนดไว้ทุกๆ วันศุกร์ ② **จัดตลาดสัญจร** ซึ่งจะหมุนเวียนไปตามคณะหรือสำนักงานต่างๆ ภายในวิทยาเขตกำแพงแสน ทุกๆ วันศุกร์ของสัปดาห์ ซึ่งจะมีกิจกรรมเพิ่มจากการจัดในรูปแบบที่ 1 อาทิ การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมของคณะ/สำนัก ร่วมกับการออกร้านจำหน่ายสินค้าของบุคลากรและนิสิต ซึ่งในรูปแบบที่ 2 จะได้รับความสนใจจากประชาชนและหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชน อาทิ โรงเรียนในอำเภอกำแพงแสนและพื้นที่ใกล้เคียง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ฯ

“ตลาดนัด KU USR สัญจร” ณ ฟาร์มนิสิต
คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์กับกิจกรรมเรียนรู้และ
ฝึกเพาะ/ขยายพันธุ์แคสตุสที่ได้รับความสนใจจากนักเรียน

จากกิจกรรมการเชื่อมโยงแหล่งวัตถุดิบจากท้องถิ่นสู่มหาวิทยาลัยส่งผลให้บุคลากร นิสิต และประชาชนในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ได้บริโภคสินค้าที่ปลอดภัย มีคุณภาพ ในราคายุติธรรมจากเกษตรกรหรือผู้ประกอบการในท้องถิ่นโดยตรง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Jennifer G. (2013) ที่พบว่า การจัดตลาดเกษตรกรในมหาวิทยาลัย **East Tennessee State University (ETSU)** เป็นโอกาสในการนำอาหารท้องถิ่นเข้าให้นิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นช่วยสร้างมหาวิทยาลัยให้มีความยั่งยืนในชุมชน รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่ทำให้ชุมชนได้รู้จักอีกบทบาทของมหาวิทยาลัยในมุมมองที่แตกต่างออกไป

ด้าน “ผู้รับบริการ” ตลาดนัด KU USR แบ่งได้ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย “กลุ่มผู้ค้า” ได้แก่ เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรที่นำความรู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้จากมหาวิทยาลัยฯ และไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ ทางคณะกรรมการตลาดฯ ได้เปิดโอกาสให้บุคลากร รวมทั้งนิสิตได้จำหน่ายสินค้าภายในตลาดนี้ด้วยเพื่อเป็นช่องทางการฝึกปฏิบัติการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ด้านการบริหารจัดการภายในกลุ่มจะมีการคัดเลือกประธานเครือข่ายตลาด เลขานุการ และเหรัญญิก จากผู้ค้าร่วมกับคณะกรรมการตลาดฯ ของมหาวิทยาลัยฯ ในการบริหารจัดการ เช่น การจัดเตรียมสถานที่ การทำความสะอาดหลังเลิกกิจกรรม การส่งรายงานยอดขาย รวมทั้งปัญหาข้อเสนอในแต่ละครั้งเพื่อนำมาร่วมประชุมหาแนวทางแก้ไข พัฒนา ฯลฯ ซึ่งเป็นการบริหารภายใต้แนวคิด มหาวิทยาลัยกับชุมชนอยู่ร่วมกันและถ่ายทอดวิชาและประสบการณ์ซึ่งกันและกันเพื่อการพัฒนา

การศึกษาของ Mc Closekey et al. (2011) อ้างถึงใน กันยารัตน์ (2565) แบ่งระดับพันธกิจความผูกพันระหว่างองค์กรกับสังคม ออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูงสุด ได้แก่ ระดับการให้บริการ (Outreach) ระดับการให้คำปรึกษา (Consult) ระดับการมีส่วนร่วม (Involve) ระดับการประสานสัมพันธ์ (Collaborate) และระดับการมีภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership)

ประชุมผู้ค้า/ เจ้าหน้าที่ฯ
เพื่อคัดเลือกเป็นประธานเครือข่าย
ตลาด KU-USR พร้อมทั้งวาง
แนวทางจัดการกลุ่ม และยกระดับ
มาตรฐานสินค้า

“กลุ่มผู้บริโภค” ซึ่งเป็น ① บุคลากร นิสิตในมหาวิทยาลัย รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ รวมถึงกลุ่มผู้ค้าที่มาจับจ่ายด้วยตนเอง รวมทั้งผู้สนใจที่มาร่วมเข้ามาร่วมศึกษาข้อมูลหรือฝึกอบรมกับกิจกรรมตลาดนัด KU USR ในช่วงสัปดาห์ ② นักวิชาการ/วิจัย ที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มาซื้อสินค้าที่มีความสนใจทำโครงการหรือกิจกรรมร่วมกับผู้ค้าในลักษณะของการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ การบวนการผลิตของผู้ค้าผ่านการทำวิจัย การถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษา หรือกิจกรรมอื่นๆ

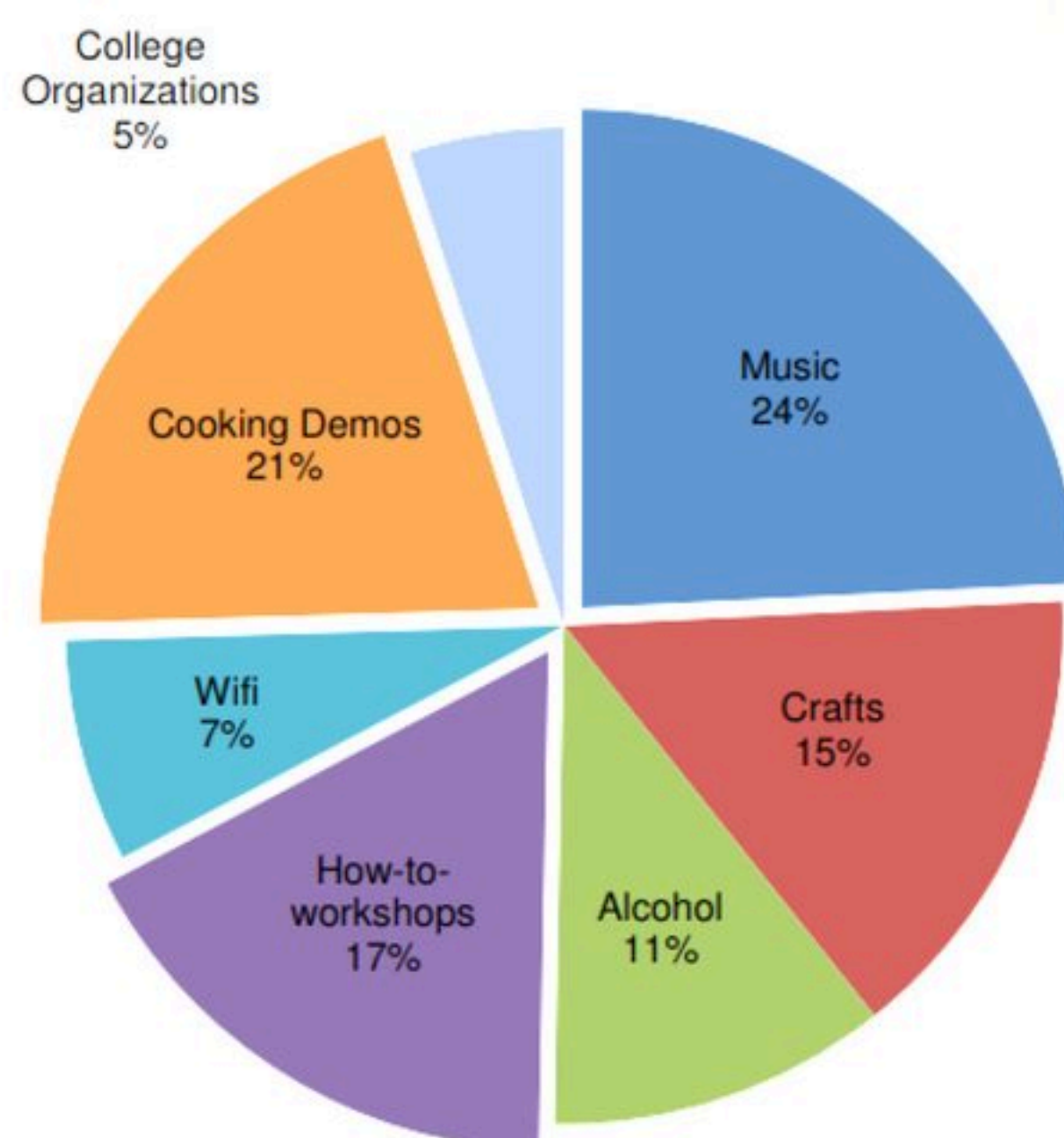

75,259 บาท

ยอดเงินกระจายรายได้คืนสู่สังคม
 จากกิจกรรมพิเศษ “มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ช่วยเกษตรกร เกษตรกรช่วยผู้บริโภค
KU USR” ครั้งที่ 138
สัญญา รณ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
เมื่อวันศุกร์ที่ 23 กุมภาพันธ์ 2567

จัดโดย สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม กำแพงแสน ร่วมกับ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

ปัจจุบัน (ปี 2567) ตลาดนัด KU USR บูรณาการ
 ทำงานร่วมกับหลายภาคส่วนทั้งภายใน
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และหน่วยงานภาคนอก
 ดำเนินการจัดมาแล้ว 156 ครั้ง ส่งผลให้มีผู้ค้าจาก
 ชุมชนร่วมออกร้านและจัดกิจกรรมกว่า 50 ร้าน
 หมุนเวียนกัน มีสินค้าและผลิตภัณฑ์กว่า 200
 รายการ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์แปรรูป
 ด้านการเกษตร มีผู้เข้าร่วมเฉลี่ยครั้งละ 268 คน
 สามารถสร้างรายได้กระจายกลับคืนสู่สังคมได้กว่า
 6.8 ล้านบาท โดยร้อยละ 80 เป็นผู้บริโภคที่เป็น
 ลูกค้าประจำที่ซื้อซ้ำมากกว่า 1 ครั้ง ประกอบไป
 ด้วย บุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ นิสิต และ
 ประชาชนทั่วไป

“การพัฒนา” คณะทำงานตลาดฯ มีแผนสร้างความมีส่วนร่วมในอนาคตระหว่าง
 ผู้ค้าและผู้บริโภคในตลาดนัด KU USR ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืน
 ระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น เช่น การจัดเวิร์คช็อปโดยมีเกษตรกรหรือ
 ผู้ประกอบการเป็นผู้ถ่ายทอด การจัดพื้นที่ให้กับนิสิตหรือบุคลากรได้แสดงออกทาง
 ดนตรีและการขับร้อง เป็นต้น ดังผลการศึกษาของ Amber R. (2014) ในตลาด
 เกษตรกรในเมืองลินคอล์น รัฐเนบราสกา
 โดยผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะไปตลาดเกษตรกร
 มากกว่าผู้ชาย นักเรียนที่ซื้อของในตลาด
 เกษตรกรมักเป็นผู้ที่มีครัวและทำอาหารเอง
 เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนักเรียนที่ทำการศึกษาล้วน
 ใหญ่ไม่ได้ไปตลาดเกษตรกร เพราะพวกเขาไม่
 รู้จักตลาดเหล่านี้ เพื่อให้นักเรียนสนใจตลาด
 พวกเขาต้องการดูดนตรี (24%) การสาธิตการ
 ทำอาหาร (21%) และเวิร์คช็อปวิธีทำ (17%)

แผนภาพแสดงสิ่งที่นักศึกษาในวิทยาลัยเมืองลินคอล์น รัฐเนบรา
 สกาอยากเห็นในตลาดเกษตรกร (ที่มา : Amber R. (2014))

อ้างอิง

กันยารัตน์ เชี่ยวเวช, 2565. งานเกษตรกำแพงแสน : ถอดบทเรียนงานบริการวิชาการสู่พันธกิจมหาวิทยาลัยเพื่อสังคม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 Amber Reinkordt, 2014. College Students' Use of Farmers' Markets in Lincoln, Nebraska. University of Nebraska-Lincoln. Online :
<https://digitalcommons.unl.edu/envstudtheses/130/>
 Jennifer Grant, 2013. Examination of a Farmers Market on a University Campus. East Tennessee State University. Online :
<https://dc.etsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1167&context=honors>